

İlköğretim Okullarında Kullanılan Alternatif Değerlendirme Yöntemlerinin Değerlendirilmesi

Mehmet Demir ¹, Cynthia A. Tananis ², Keith Wayne Trahan ³

Öz

Bu literatür taraması alternatif değerlendirme üzerine yapılmış araştırmalarda önemli bulguları ortaya koymak; değerlendirme yöntemlerinin uygulanması sürecinde karşılaşılan zorlukları tanımlamak, literatürde görülen eksiklikleri ve farklılıkları belirlemek ve ileride yapılacak araştırmalara katkı sağlamak amacıyla yapılmıştır. Bu belirli alanda genel eğilimi ve araştırma sonuçlarını ortaya koymak, tanımlamak ve incelemek için Tanımlayıcı İçerik Analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu içerik analizi kullanılarak alternatif değerlendirmeye ilişkin 42 çalışma elde edilmiş ve analiz edilmiştir. Bulguların analizinde şu değişkenler kullanılmıştır: araştırma metodu, katılımcılar, araştırma alanı, araştırma yöntemi ve araştırmanın içeriği özetlenmiş ve öğretmenlerin pedagoji, öğrenci üzerine etkisi, yöntemlerin uygulanması sürecinde karşılaşılan zorluklar ve öğretmenlerin değerlendirme yöntemlerini uygulamada sahip oldukları yeterlikler üzerine görüşleri kategorize edilmiştir. Öğretmenler alternatif değerlendirme yöntemlerini uygulamada yeterli bilgiye sahip olmamalarına rağmen alternatif değerlendirme yöntemlerinin uygulanması konusunda olumlu tutumlara sahip olduklarını ve bu yöntemlerin öğrencilerin üst düzey düşünme ve yaratıcılık kabiliyetlerini geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Alternatif değerlendirme
İçerik analizi
İlköğretim
Değerlendirme

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 05.02.2016
Kabul Tarihi: 12.01.2017
Elektronik Yayın Tarihi: 07.01.2019

DOI: 10.15390/EB.2019.6272

¹ ● Pittsburgh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim, ABD, mdemir@pitt.edu

² ● Pittsburgh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İdari Bilimler ve Politika Çalışmaları, ABD, tananis@pitt.edu

³ ● Pittsburgh Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İdari Bilimler ve Politika Çalışmaları, ABD, kwt2@pitt.edu

Giriş

Türkiye’de Alternatif Değerlendirme

Alternatif değerlendirme tanımlanmadan önce alternatif değerlendirmenin ölçme ve değerlendirme alanında bu kavramın tamamlayıcı ve alternatif şeklinde kullanıldığını belirtmekte fayda var. Yani Milli Eğitim Bakanlığı “alternatif” kavramı yerine “tamamlayıcı” ifadesini kullanmayı tercih etmektedir (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Ancak, “tamamlayıcı” kavramının kullanılması incelenen literatürde oldukça yenidir. Bu sebeple, bu literatür çalışmasının verileri toplanırken çalışmaların tamamına yakını “alternatif” kavramı kullanılarak elde edilmiştir.

Alternatif değerlendirme aktif olarak öğrencilerin “öğretilen şey, nasıl öğretildiğini ve nasıl değerlendirildiği” sürecine katılmalarını gerektirir (Kreisman, Knoll ve Melchior, 1995, s. 114). Bu yüzden, son yirmi yılda, ilköğretimde öğretim ve öğrencilerin öğrenmeleri üzerine alternatif değerlendirme yöntemlerini incelemek için çok sayıda çalışma yapılmıştır. Türkiye’de öğrenme sürecini daha aktif hale getirmek için eğitime yönelik yeni yönelimleri eğitim sistemine dahil ederek 2004’te MEB eğitim programlarında değişimi başlattı. Değişim sürecindeki adımlardan biri alternatif değerlendirme yöntemlerinin benimsenmesiydi. Türkiye’de yapılan birçok araştırmada öğretmenlerin 2004 yılından beri alternatif yöntemleri nasıl uyguladıkları (Sağlam Arslan, Devocioğlu Kaymakçı ve Arslan, 2009; Kolomuç ve Açıışlı, 2013), ve alternatif değerlendirmeyle ilgili öğretmenlerin nitelikleri incelenmiştir (Yayla, 2011). Birçok araştırmada da öğretmenlerin performanslarıyla ilgili öz yeterliliklerine ilişkin görüşleri (Ören, Ormancı ve Evrekli, 2011), ve alternatif değerlendirme yöntemlerinin planlanmasında ve uygulanma sürecinde karşılaştıkları problemlere ilişkin görüşleri belirtilmiştir (Çakır ve Çimer, 2007; Anıl ve Acar, 2008). Pek çok araştırmada en çok öğretmenlerin alternatif değerlendirme üzerine görüşlerine yer verilmiştir (Toptaş, 2011; Alkan, 2012). Bununla birlikte Türkiye’de alternatif değerlendirme üzerine yapılan araştırmalar belli bir noktada odaklanmıştır. Literatürde yoksun görünen şey alternatif değerlendirme yöntemlerinin etkililiğini ortaya koyan, öğrenci üzerinde motivasyonu, performansını ve başarı üzerindeki etkisini ölçen araştırmalar ile öğretmenin alternatif değerlendirme yöntemlerini kullanma tercihindeki etkilerini araştıran deneysel araştırmalardır (Turan, 2007; Vurkaya, 2010).

Alternatif Değerlendirmeyi Oluşturan Nedir

Alternatif değerlendirme “performansa dayalı değerlendirme” “direkt değerlendirme” ve “otantik değerlendirme” olarak da tanımlanabilir (Culbertson, 2000, s. 32). Öğrenciler, proje tabanlı ödevler, akran değerlendirme, öz değerlendirme, portfolyo, performans görevi, dereceli puanlama anahtarı ve diğer açık uçlu yaklaşım türleri gibi çeşitli yöntemlerle değerlendirilmektedir (Zimbicki, 2007). Alternatif değerlendirme kavramı, öğretmenlerin öğrencilerin gerçek gelişimlerini ve güçlü yönlerini gösteren yöntem eksikliğinden duydukları memnuniyetsizliğin bir sonucu olarak geliştirildi (Balliro, 1993). Alternatif değerlendirme yöntemleri, karmaşık, çoklu ve zengin değerlendirmeler sağlamayı amaçlamaktadır (Bachman, 2002). Bu yöntemler aynı zamanda öğrencilerin başarısı hakkında zengin, gerçekçi bilgiler sağlamakta, aktif katılımlarını teşvik etmekte ve zorlu akademik içeriğin derinlemesine anlaşılması için yüksek beklentilere sahip olmalarını sağlamaktadır (Stiggins, 1994; Svinicki, 2004). Farklı öğrenme stillerine sahip öğrenciler için tamamlayıcı bir değerlendirme oluşturan alternatif değerlendirme, geleneksel değerlendirmenin aksine öğrencilere cevaplarını yapılandırma imkânı vermektedir (Stiggins, 1994). Alternatif değerlendirme, öğretmenlerin öğrencilerin akıl yürütme ve eleştirel düşünme becerilerini geliştirmeleri için sağladığı fırsatları (Baxter, Elder ve Glaser, 1996), karmaşık problemler için kendi çözümlerini oluşturmaları (Herman, Aschbacher ve Winters, 1992) ve günlük yaşamda karşılaşılan problemlerin çözümü için çoklu sunum yöntemlerini kullanarak kendi bakış açılarını sunmalarının önemini belirtmektedir (Herman, Klein ve Wakai, 1997). Buna ek olarak öğrencilerin daha önceden var olana bilgilerini ve yeteneklerini daha etkili bir şekilde kullanmalarına imkân veren (Wiggins, 1998) bu değerlendirme yöntemleri, öğrencilerin daha seçici ve yenilikçi olmalarına, öğrencilere ne öğrenmeleri gerektiğini ve hala öğrenmeleri gerekenleri belirlemelerine yardımcı olmaktadır (Atta-Alla, 2013). Son yirmi yılda, farklı disiplinler ve disiplinler arasında alternatif değerlendirmenin kullanımı yaygınlaşmış ve farklı eğitim toplumları tarafından

benimsenmiştir (Elharrar, 2006). Ancak alternatif değerlendirmenin uygulanması sürecinde alternatif değerlendirmeyi nelerin oluşturduğuna ilişkin belirsiz açıklamalar, bu yeni değerlendirme yöntemlerinin uygulanması, benimsenmesine ilişkin yapılan hazırlıklar konusunda tutarsız politikalar gibi zorluklarla karşılaşmıştır (Huh vd., 1999; DiMartino, Castaneda, Brownstein ve Miles, 2007). Dahası, öğrencileri alternatif değerlendirme yoluyla değerlendirmek için kullanılan gelişmiş ölçütler belirgin bir şekilde daha karmaşık, emek isteyen ve zaman alıcı olduğu görülmektedir. Bu zorlukların üstesinden gelinmesi ve değerlendirme yöntemlerinin başarılı bir şekilde uygulanması öğretmenlerin bilgisi, güveni ve yeterlik açısından etkili olmasına ve uygulamadaki tutarlılığına bağlıdır (Brindley, 2001). Alternatif değerlendirmenin uygulanmasına ilişkin öğretmenlerin tutumu ve deneyimi dikkate alınmalıdır.

Alternatif değerlendirme daha bilgilendirici bir geribildirim yöntemi olduğundan dolayı Türkiye’de 2005’ten beri öğretim programlarında eğitimsel bir reform aracı olarak kullanılmaktadır. Bu değerlendirme yöntemlerine bir meyil olmasına ve geleneksel değerlendirme yöntemlerinin alternatif değerlendirme yöntemleri kadar gerçek gelişimi göstermemesine rağmen okullarda hala çoğu zaman geleneksel testler kullanılmaktadır (Law ve Ecke, 1995). Çok sayıda araştırma Türkiye’de 2005 yılında programlarda yapılan reforma rağmen öğretmenlerin hala geleneksel değerlendirme yöntemlerini kullandıklarını ortaya koymuştur (Bal, 2009; Köklükaya, 2010; Karakuş, 2010). Alternatif değerlendirme, öğrencilerin öğrenme stratejilerine, problem çözme ve görevin tamamlanmasına, öğrencilerin ne bildiklerini ortaya koymak için direkt ve bütüncül değerlendirmeye odaklanmasına karşın (Wiggins, 1998), geleneksel değerlendirme yöntemleri temel bilgiyi göstermekte ancak üst düzey düşünme dayalı değerlendirme gerçekleştirilmemektedir (Dandis, 2013). Ülke genelinde hala geleneksel değerlendirmeye yöntemlerinin kullanılmasına öncelik verildiğinden dolayı bu çalışma alternatif değerlendirme ve alternatif değerlendirmenin Türk eğitim sistemindeki uygulamaları üzerine yapılmıştır. Bundan dolayı, alternatif değerlendirme yöntemlerine ilişkin problemlerin üstesinden gelmek için stratejik planlar geliştirerek zorlukları, eksiklikleri tespit etmek ve benimsenmesini kolaylaştırmak için bu araştırma tamamıyla Türkiye’de yapılmış çalışmaları kapsamaktadır. Bu yüzden bu araştırmanın amacı alternatif değerlendirme kapsamında yapılmış araştırmalardan elde edilen temel bulguların altını çizmek, karşılaşılan problemleri tanımlamak ve bu değerlendirmenin benimsenmesini kolaylaştırmak, literatürde yer alan eksiklikleri ve boşluğu ortaya koymak ve alternatif değerlendirme üzerine ileride yapılacak araştırmalara katkı sağlamaktır. Burada analiz edilen çalışmalar gelecekte alternatif değerlendirmeye ilişkin yapılacak araştırmaların daha özenle yapılması ve ışık tutması için önemli noktalara dikkat çekmektedir. Bu yüzden bu literatür taraması alternatif değerlendirmeye daha geniş bir bakış açısı sunmak ve gerek Türkiye’de gerekse diğer ülkelerdeki değerlendirme politikaları hakkında bilgi verme veya tamamlama işlevi görebilir. Bu yolla, bu araştırma sayesinde alternatif değerlendirme yöntemlerinin işlevselliğini ve uygulanabilirliğini geliştirmek için kavramsal bir çerçeve ortaya konması sağlanabilir. Bunu en iyi bir şekilde gerçekleştirmek için aşağıdaki rehber sorular kullanılmıştır:

1. İlkokul öğretim programlarının alternatif değerlendirme boyutuna ilişkin gerçekleştirilen araştırmaların genel özellikleri nelerdir?
2. Alternatif değerlendirmeyle ilgili yapılan çalışmaların yapıldıkları alanlara göre dağılımı nasıldır?
3. Alternatif değerlendirmeyle ilgili yapılan çalışmaların türüne göre dağılımı nasıldır?
4. Alternatif değerlendirmeyle ilgili yapılan çalışmalarda kullanılan desene ve yönteme göre dağılımı nasıldır?
5. Alternatif değerlendirmeyle ilgili yapılan çalışmaların içeriğine göre dağılımı nasıldır?
6. Alternatif değerlendirme üzerine yapılan çalışmalardan elde edilen en önemli bulgular nelerdir?

Yöntem

Bu literatür taraması çalışması çeşitli elektronik akademik veri tabanı kullanılarak gerçekleştirilmiştir: EBSCO Host, Elite, ERIC, Google Scholar, ULAKBİM, ilgili tezler için YÖK veri tabanı ve Anadolu Üniversitesi veri tabanı. Araştırmaların toplanmasında “eğitim”, “ilkokul” “ilköğretim”, “öğretim programı”, “alternatif değerlendirme” ve “değerlendirme” anahtar kelimeler kullanılmıştır. Tanımlayıcı içerik analizi kullanılarak aşağıdaki ölçütler çerçevesinde araştırmaların özeti ve analizi yapılmıştır: a) Türkiye’de yapılmış olması, b) alternatif değerlendirmeye ilişkin olması, c) 2005 ila 2015 arasında yapılmış olması, d) hakemli dergilerde yayınlanmış makaleler, ulusal veya uluslararası sempozyum veya konferanslarda sunulmuş olan bildiriler, yüksek lisans ve doktora tezleri olması, ve e) araştırmaların ilkokul veya ilköğretim düzeyinde gerçekleştirilmiş olması. Bu ölçütler kullanarak 29 araştırma elde edilmiştir. Kaynakçaya göz önünde bulundurularak kartopu yöntemi kullanarak kriterleri karşılayan 13 ek araştırmaya daha ulaşılmış ve bunlar araştırmaya dâhil edilmiştir.

Tanımlayıcı içerik analizi, belirli bir disiplindeki genel eğilimleri ve araştırma bulgularını gözden geçirme ve tanımlama fırsatı (Çalık ve Sözbilir, 2014) ve farklı ilgi kategorilerinde bir araştırma genişliği sağlar (Panadero ve Jonsson, 2013). İçerik analizi, belirli bir araştırma konusuna dâhil edilmeye yönelik amaçlı ve açık ölçütleri ortaya koymakta (Dochy, 2006) ve bu yüzden bu yöntem araştırmaların analizinde en uygun yöntem olduğu ileri sürülmüştür. İlk olarak, her bir çalışma, ilgili bilgileri içerip içermediğini ve dâhil edilme kriterlerini taşıyıp taşımadığını belirlemek amacıyla okundu. Daha sonra her biri çalışmanın içeriği analiz edilmiş (Panadero ve Jonsson, 2013) ve araştırmaların odak noktaları belirlenerek araştırmanın yazarı, türü, katılımcıları, konusu, araştırma alanı ve içeriği tabloya yansıtılmıştır (Tablo 1). Daha sonra, araştırmanın geçerliğini sağlamak için, elde edilen bulgular nitel alanda uzman üç araştırmacı tarafından kategorize edilmiştir. Her bir araştırmacı bağımsız bir şekilde bulguları kodlamış ve daha sonra bir araya gelinerek kodlanan veriler tartışılarak ortak bir kodlamaya karar verilmiştir. Son olarak, literatürden elde edilen araştırmaların bulguları analiz edilerek bulgular şu ortak kategoriler altında toplanmasına karar verilmiştir: alternatif değerlendirmenin eğitime etkisi and öğrenciler üzerindeki etkisi (Tablo 2); alternatif değerlendirmenin uygulanmasında karşılaşılan eğitimsel zorluklar, öğretmen ve kurumsal kaynaklı zorluklar (Tablo 3) ve öğretmenlerin alternatif değerlendirme yöntemlerini kullanma yeterlilikleri.

Bulgular

Belirlenen ölçütlere uygun 42 çalışma elde edildi. Araştırmaların genel özellikleri Tablo 1’de gösterilmektedir. Araştırmalardan elde edilen ortak bulgular da Tablo 2 ve Tablo 3’te gösterilmektedir.

Tablo 1. Seçilen Çalışmaların Genel Özellikleri

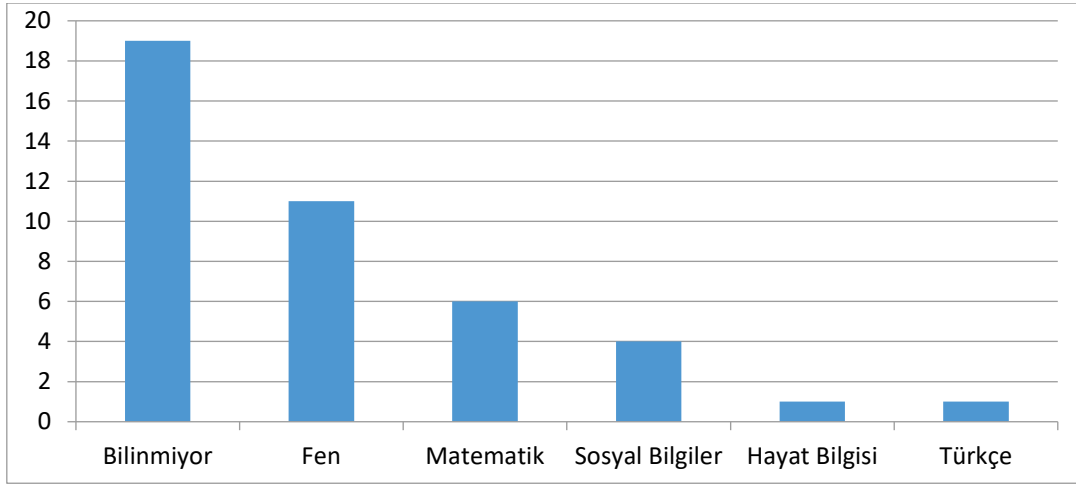
Yazar	Yıl	Çalışmanın Türü	Katılımcılar	Alan	Desen	Çalışmanın Konusu
Parmaksız ve Yanpar	2006	Makale	119 öğretmen	Sosyal bilgiler	Betimsel	Kullanılabilirlik
Turan	2007	Doktora tezi	30 öğretmen 78 öğretmen adayı	Science	Karma.-yarı deneysel	İncelenme
Çakır ve Çimer	2007	Makale	20 öğretmen	Fen Bilgisi	Nitel	Karşılaşılan Problemler
Anıl ve Acar	2008	Makale	96 öğretmen	N/A ¹	Betimsel	Karşılaşılan Problemler
Duban ve Küçükıymaz	2008	Makale	64 öğretmen adayı	N/A	Nitel	Görüş
Ersoy	2008	Yüksek Lisans Tezi	200 öğretmen	Fen Bilgisi	Karma-Betimsel	Görüş
Adanalı	2008	Yüksek Lisans Tezi	206 öğretmen-547 5. Sınıf öğrencisi 226 sınıf	Sosyal Bilgiler	Karma-Betimsel	Görüş
Bal	2009	Doktora tezi	öğretmeni-881 5. sınıf öğrencisi	Matematik	Karma-betimsel	Görüş

¹ N/A: Bilinmiyor

Tablo 1. Devamı

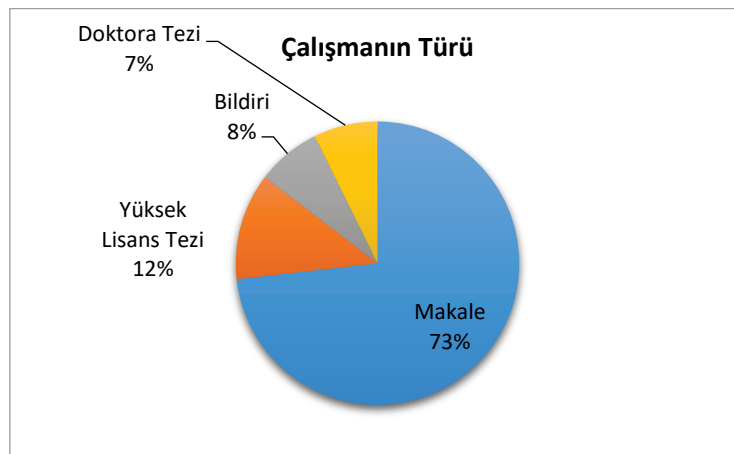
Yazar	Yıl	Çalışmanın Türü	Katılımcılar	Alan	Desen	Çalışmanın Konusu
Tatar ve Ören	2009	Makale	70 Sınıf öğretmeni	N/A	Durum Çalışması	Görüş
Metin ve Demiryürek	2009	Makale	20 öğretmen	Türkçe	Nitel	Görüş
Çoruhlu, Nas ve Çepni	2009	Makale	40 öğretmen	Fen Bilgisi	Karma-Betimsel	Karşılaşılan Problemler
Bekçi	2009	Yüksek Lisans Tezi	32 öğretmen	Fen Bilgisi	Karma	Yeterlilik
Karakuş ve Kösa	2009	Makale	10 öğretmen	Matematik	Durum Çalışması	Görüş
Sağlam Arslan, Devicioğlu Kaymakçı ve Arslan	2009	Makale	10 öğretmen	Fen Bilgisi	Durum Çalışması	Karşılaşılan Problemler
Kuran ve Kanatlı	2009	Makale	255 sınıf öğretmeni	N/A	Betimsel	Görüş
Yalçınkaya	2010	Makale	138 öğretmen	Sosyal bilgiler	Betimsel	Görüş
Çepni ve Çoruhlu	2010	Makale	2 öğretmen and 65 öğrenci	Fen Bilgisi	Nitel	Görüş
Acat ve Uzunkol	2010	Makale	16 sınıf öğretmeni	N/A	Nitel	Görüş
Ak ve Güvendi	2010	Makale	60 sınıf öğretmeni	N/A	Nitel	Görüş
Güneş, Dilek, Çelikoğlu ve Demir	2010	Bildiri	45 Fen öğretmeni - 50 sınıf öğretmeni	N/A	Betimsel	Uygulanması
Karakuş	2010	Makale	47 sınıf öğretmeni	Matematik	Durum Çalışması	Görüş
Bal ve Doğanay	2010	Makale	226 sınıf öğretmeni-881 5. Sınıf öğrencisi	Matematik	Karma	Görüş
Özdemir	2010	Makale	337 sınıf öğretmeni	N/A	İlişkisel Model	Yeterlilik
Köklükaya	2010	Yüksek Lisans Tezi	66 öğretmen adayı	Fen Bilgisi	Betimsel	Yeterlilik
Okur ve Azar	2011	Makale	161 sınıf öğretmeni	Fen Bilgisi	Karma	Görüş
Yayla	2011	Bildiri	60 sınıf öğretmeni	Fen Bilgisi	Nitel	Öz-yeterlilik
Toptaş	2011	Makale	214 sınıf öğretmeni	Matematik	Betimsel	Görüş
Ören vd.,	2011	Makale	53 öğretmen adayı	Fen	Karma- Betimsel	Öz-yeterlilik
Şimşek	2011	Makale	31 öğretmen	Sosyal Bilgiler	Nitel	Uygulanması
Gömlüksiz, Yıldırım ve Yetkiner	2011	Makale	15 sınıf öğretmeni	Hayat Bilgisi	Durum Çalışması	Görüş
Çetinkaya ve Duran	2011	Bildiri	35 sınıf öğretmeni	N/A	Karma-Betimsel	Karşılaşılan Problemler
Çetin	2011	Doktora tezi	9 ingilizce öğretmeni	N/A	Durum Çalışması	İncelenmesi
Karamustafaoğlu, Çağlak ve Meşeci	2012	Makale	117 sınıf öğretmeni	N/A	Betimsel	Öz-yeterlilik
Kaya, Balay ve Göçen	2012	Makale	483 sınıf öğretmeni	N/A	Betimsel	Uygulanması
Alkan	2012	Yüksek Lisans Tezi	200 yönetici	N/A	Betimsel	Görüş
Kolomuç ve Açıklı	2013	Makale	46 öğretmen adayı	N/A	Karma-Betimsel	Görüş
Duran, Mihladiç ve Balliel	2013	Makale	40 sınıf öğretmeni	N/A	Betimsel	Yeterlilik
Duran vd.,	2013	Makale	40 sınıf öğretmeni	N/A	Betimsel	Yeterlilik
Özenç	2013	Makale	351 sınıf öğretmeni	N/A	İlişkisel Model	İncelenmesi
Ören, Ormancı ve Evrekli	2014	Makale	174 öğretmen adayı	N/A	Betimsel	Öz-yeterlilik
Özenç ve Çakır	2015	Makale	9 sınıf öğretmeni	N/A	Durum Çalışması	Yeterlilik
Demir	2015	Doktora Tezi	24 sınıf öğretmeni	Matematik	Durum Çalışması	Karşılaştırmalı

Tablo 1’de 2005’ten 2015’ e kadar yapılmış olan 42 çalışmanın kronolojik sıraya dikkat edilerek genel özellikleri özetlenmiştir. Alternatif değerlendirme üzerine yapılmış 42 çalışma içerisinde yalnızca 3’ü (7.1%) 2006 ila 2007 yıllarında; 12’si (28.6%) 2008 ila 2009 yıllarında; 19’u (45.2%) 2010 ila 2012 yıllarında; 5’i (11.9%) 2013 ila 2014 yıllarında ve 2’si (4.8%) 2015 yılında yayınlanmıştır. Bu sonuçlar, 2006 ile 2012 yılları arasındaki alternatif değerlendirme yöntemlerine ilişkin yapılmış araştırmaların dikkat çekici bir şekilde arttığını göstermektedir. Büyük olasılıkla 2013 ve sonrasında görülen azalış, araştırma faaliyetinde bir düşüş yerine, üretmek ve yayınlamak için zamana bağlı bir suni durumdan kaynaklandığı düşünülmektedir. Bulgular 2006’dan 2015’e kadar yapılmış araştırmaların büyük bir kısmı öğretmenlerle yapıldığı, bazı araştırmaların öğretmen adaylarıyla ve bazılarının ise öğrenciler ve yöneticilerle yapıldığını göstermektedir.

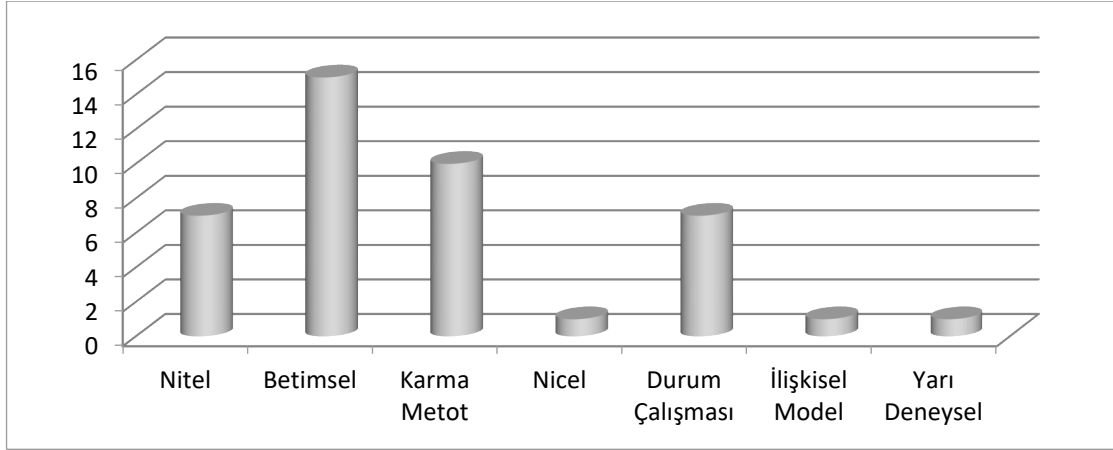
Grafik 1. Yürütülen Araştırmaların Yapıldığı Alana Göre Dağılımı

Tablo 1’de görüldüğü gibi yapılmış araştırmaların çoğunda (%45.2) hangi derste uygulandığına dair bir bilgi yer almamaktadır. Alternatif değerlendirme yöntemlerinin hangi alanlarda kullanıldığı incelendiğinde, çalışmaların %26.2’si Fen Bilgisi dersinde, and %14.3’ü matematik dersinde, %9.5’i sosyal bilgiler dersinde, %2.4’ü Türkçe dersinde ve %2.4’ü hayat bilgisi dersinde yapıldığı tespit edilmiştir. Bu yüzdeler, alternatif değerlendirme yöntemlerinin ilköğretim müfredatında, özellikle de fen ve matematikte yaygın olarak kullanıldığını göstermektedir.

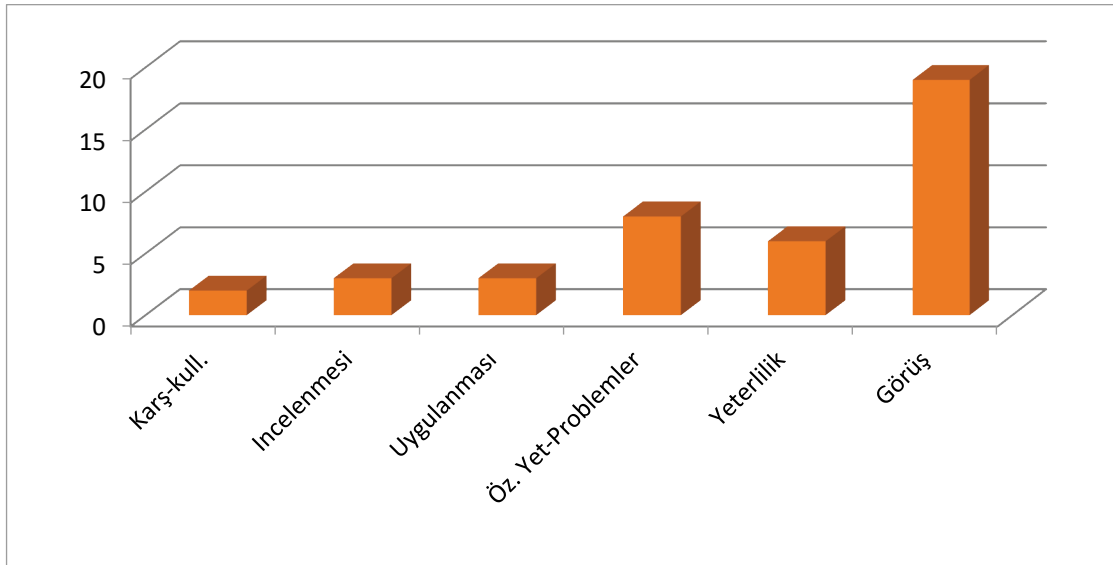
Grafik 2. Çalışmanın Türlerinin Dağılımı

Bu çalışmaya dâhil edilen araştırmaların %71.4’ü makale, %11.9’u yüksek lisans tezi, %7.1’i bildiri ve %9.5’i ise doktora tezlerinden oluşmaktadır.

Grafik 3. Araştırmada Kullanılan Desenlerin Dağılımı

Birçok araştırmada yalnızca Betimsel yöntem kullanılmıştır, toplamda 42 çalışmanın 13'ünde (%30.9); 10'unda (%23.8) karma metot; 6'sında (%14.3) nitel yöntem; 7'sinde (%16.7) durum çalışması; 2'sinde (%4.8) nicel yöntem, 2'sinde (%4.8) ilişkisel model ve 1'inde (%2.4) yarı deneysel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Grafik 4. Çalışmaların Konu Dağılımı

Yapılmış çalışmaların büyük bir çoğunluğunda (n= 19, %45.2) öğretmen görüşlerine odaklanmaktadır. Diğer araştırmaların içeriği incelendiğinde 6 çalışmada (%14.3) öğretmenlerin yeterlilikleri araştırılmış, 8 çalışmada (%19) alternatif değerlendirme yöntemlerinin uygulanması sürecinde karşılaşılan problemler ve öğretmenlerin öz yeterlilikleri konu edinmiş, 3 çalışmada (%7.1) değerlendirme yöntemlerin uygulanması incelenmiş, 1 araştırmada yöntemlerin kullanılabilirliğine bakılmış ve 1 araştırmada da değerlendirme yöntemleri karşılaştırmalı olarak incelendiği görülmüştür.

Tablo 2. Öğretmenlerin Alternatif Değerlendirme Yöntemlerine İlişkin Görüşleri

Kategori	Kod	Çalışma kodu
Pedagoji	Öğretmenler yöntemleri yönelik olumlu bir bakış açısına sahiptir.	Parmaksız ve Yanpar (2006), Duban ve Küçükylmaz (2008), Metin ve Demiryürek (2009), Bekçi (2009), Kuran ve Kanatlı (2009), Acat ve Uzunkol (2010), Karakuş (2010), Bal ve Doğanay (2010), Çepni ve Çoruhlu (2010), Toptaş (2011), Ören vd., (2011), Şimşek (2011), Gömleksiz vd., (2011), Karamustafaoglu vd., (2012) ve Duran vd., (2013).
	Öğretmenler mesleki gelişime ihtiyaç duymaktadır.	Ersoy (2008), Metin ve Demiryürek (2009), Çoruhlu vd., (2009), Karakuş ve Kösa (2009), Kuran ve Kanatlı (2009), Yalçınkaya (2010), Ak ve Güvendi (2010), Güneş, Dilek, Hoplan, Çelikoğlu ve Demir (2010), Bal ve Doğanay (2010), Özdemir (2010), Köklükaya (2010), Karamustafaoglu vd., (2012) ve Ören vd., (2014), Demir (2015).
	Yöntemler çok yönlü değerlendirmeyi sağlar.	Turan (2007), Ören vd., (2011), Şimşek (2011), Gömleksiz vd., (2011), Demir (2015).
	Yöntemler bir değerlendirme süreci sağlamaktadır.	Duban ve Küçükylmaz (2008), Ören vd., (2011) ve Gömleksiz vd., (2011).
	Yöntemler öğrencilerin bireysel farklılıklarını ortaya çıkarır.	Duban ve Küçükylmaz (2008), Güneş vd. (2010), Şimşek (2011) ve Çetin (2011).
	Yöntemler objektif bir değerlendirme sağlar	Çakır ve Çimer (2007), Duban ve Küçükylmaz (2008), Tatar ve Ören (2009), Demir (2015).
	Yöntemler eğitim sistemine katkı sağlar.	Turan (2007) ve Köklükaya (2010).
	Uygulamaya dayalı öğrenmeyi geliştirir	Ören vd., (2011)
	Öğretmenler kendilerini değerlendirme fırsatı bulur	Turan (2007)
	Yöntemler ezbere dayalı öğrenmeyi engeller	Duban ve Küçükylmaz (2008), Demir (2015).
	Yöntemler öğrencilerin üst düzey düşünme becerilerini geliştirir	Duban ve Küçükylmaz (2008), Tatar ve Ören (2009), Metin ve Demiryürek (2009), Güneş vd. (2010), Bal ve Doğanay (2010), ve Gömleksiz vd., (2011), Demir (2015).
	Yöntemler öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirir	Duban ve Küçükylmaz (2008), Tatar ve Ören (2009), Metin ve Demiryürek (2009), Bekçi (2009), Ören vd., (2011), Demir (2015).
	Öğrenciler derse daha olumlu bakmalarını sağlar	Turan (2007), Tatar ve Ören (2009), Bekçi (2009), Bal ve Doğanay (2010), Demir (2015).
	Öğrenci üzerine etkisi	Öğrencilerin derse ilgisini arttırmaktadır
Yöntemler daha derinlemesine öğrenmeyi destekler		Bekçi (2009), Güneş vd., (2010), Köklükaya (2010), Ören vd., (2011), Demir (2015) ve Çetin (2011).
Yöntemler öğrencilerin dersteki öğrenme motivasyonlarını geliştirir		Güneş vd., (2010), Ören vd., (2011), Şimşek (2011), ve Çetin (2011).
Yöntemler öğrencilerin kendilerinin güçlü yönleri konusundaki farkındalıklarını geliştirir		Turan (2007), Güneş vd., (2010), Ören vd., (2011) ve Çetin (2011).
Yöntemlerin derste öğrencilerin üretkenliklerini artırır.		Tatar ve Ören (2009), Ören vd., (2011) ve Gömleksiz vd., (2011).
Yöntemler öğrenmeyi artırır		Tatar ve Ören (2009) ve Ören vd., (2011).
Yöntemler öğrencilerin kendilerine olan güvenlerini artırır		Tatar ve Ören (2009), Bal ve Doğanay (2010), Demir (2015).
Yöntemler öğrencilerin günlük yaşantılarındaki bilgi ve becerilerini uygulamaya koymalarına yardımcı olur		Tatar ve Ören (2009), Bal ve Doğanay (2010), Demir (2015).
Öğrencilerin çalışma becerilerini geliştirir		Turan (2007), Bal ve Doğanay (2010), Demir (2015).
Yöntemler öğrencilerin kişisel gelişimlerine katkıda bulunur		Metin ve Demiryürek (2009), Ören vd., (2011), Çetin (2011).
Öğrencilerin değerlendirme becerilerini geliştirir		Tatar ve Ören (2009), Ören vd., (2011), Demir (2015).
Öğrencilerin eleştirel bir bakış açısı geliştirmelerine imkan sağlar		Bal ve Doğanay (2010), Çetin (2011), Demir (2015).
Yöntemler öğrencilerin becerilerini belirlemelerine ve değerlendirmelerine yardımcı olur		Kuran ve Kanatlı (2009), Demir (2015).

Tablo 2’de görüldüğü gibi bu derleme çalışmasında yer alan 42 çalışmanın bulguları iki ana kavram altında verilmiştir: pedagoji ve öğrenciye etkisi ve içindeki alt kavramlar. Öğretmenler performans görevi, öz ve akran değerlendirme gibi alternatif değerlendirme yöntemlerinin kullanılmasına çok olumlu bakmaktadırlar. Öğretmenler, bu değerlendirme yöntemlerinin kişilerin eleştirel düşünme ve yaratıcılıklarını arttırarak bireylerin kişisel gelişimine hızla tamamlamalarına katkı sağladığını ifade etmektedir. Birçok öğretmen bu yöntemleri kullanmakta ve bunların faydasını onaylamaktadır. Buna rağmen, öğretmenler çeşitli nedenlerden ötürü istedikleri sıklıkta bu değerlendirme yöntemlerini kullanamamaktadırlar: kalabalık sınıflar, zaman yetersizliği, “testle öğretme” zorunluluğu, maliyet ve ayrıca yeniliklere karşı ailelerin gösterdikleri direnç. Türkiye’de velilerin çocuklarının gelecekte eğitim hayatlarını belirleyen test sınavlarındaki gösterdikleri performansları hakkında endişeye düşmeleri anlayışla karşılanmalıdır. Bununla birlikte, en kritik faktörler Türkiye’de sınıfların kalabalık olması (sınıf ortalamasının 40-50 öğrenci), ki bu çok da sürpriz değil, ve zaman yetersizliği. Öğretmenler, bu değerlendirme yöntemlerini uygun bir şekilde uygulayabilmek için mesleki gelişim ihtiyacı duyduğunu ifade etmektedirler; ancak, sistematik mesleki gelişimini destekleyecek çok az kaynak vardır.

Tablo 3. Alternatif Değerlendirme Yöntemlerinin Uygulanmasında Karşılaşılan Zorluklara İlişkin Öğretmen Görüşleri

Kategori	Kod	Çalışma Kodu
Öğretmen kaynaklı	Öğretmenler yeterli bilgiye sahip değiller	Parmaksız ve Yanpar, (2006), Çakır ve Çimer (2007), Anıl ve Acar, (2008), Duban ve Küçükylmaz (2008), Ersoy (2008), Bal (2009), Tatar ve Ören (2009), Metin ve Demiryürek (2009), Çoruhlu vd., (2009), Bekçi (2009), Karakuş ve Kösa (2009), Sağlam Arslan vd., (2009), Kuran ve Kanatlı (2009), Yalçinkaya (2010), Ak ve Güvendi (2010), Acat ve Uzunkol (2010), Güneş vd., (2010), Karakuş (2010), Özdemir (2010), Köklükaya (2010), Okur ve Azar (2011), Ören vd., (2011), Şimşek (2011), Gömleksiz vd., (2011), Çetin (2011). Çetinkaya ve Duran (2011), Karamustafaoğlu vd., (2012), Kolomuç ve Açıslı (2013), Özenç, (2013), Duran vd., (2013), Özenç ve Çakır (2015), Demir (2015).
	Yöntemlerin kullanımı konusunda uzman desteğine ihtiyaç duyulması	Anıl ve Acar, (2008), Ersoy (2008), Kuran ve Kanatlı (2009), Karakuş (2010), Bal ve Doğanay (2010), Gömleksiz vd., (2011), Çetin (2011), Demir (2015),
	Mesleki gelişimin yetersiz olması	Çakır ve Çimer (2007), Anıl ve Acar, (2008), Karakuş ve Kösa (2009), Kuran ve Kanatlı (2009), Bal ve Doğanay (2010), Ören vd., (2014), Demir (2015)
	Öğretmenlerin yeniliklere direnç göstermeleri	Çakır ve Çimer (2007), Duban ve Küçükylmaz (2008), Çoruhlu vd., (2009), Sağlam Arslan vd., (2009), Şimşek (2011).
	Değerlendirme yöntemlerinin karmaşık olması	Anıl ve Acar, (2008), Ersoy (2008), Gömleksiz vd., (2011), Çetin (2011).
	Öğrencilerin yönergeyi anlamaması	Duban ve Küçükylmaz (2008), Bal (2009), Tatar ve Ören (2009), Çetin (2011).
	Öğrencilerin negatif tutumu	Duban ve Küçükylmaz (2008), Tatar ve Ören (2009).
Kurumsal kaynaklı	Zaman yetersizliği	Turan (2007), Anıl ve Acar, (2008), Duban ve Küçükylmaz (2008), Bal (2009), Metin ve Demiryürek (2009), Bekçi (2009), Karakuş ve Kösa (2009), Kuran ve Kanatlı (2009), Yalçinkaya (2010), Acat ve Uzunkol (2010), Güneş vd., (2010), Karakuş (2010), Okur ve Azar (2011), Şimşek (2011), Gömleksiz vd., (2011), Çetin (2011). Demir (2015).
	Aşırı kalabalık sınıflar	Turan (2007), Anıl ve Acar, (2008), Bal (2009), Tatar ve Ören (2009), Çoruhlu vd., (2009), Kuran ve Kanatlı (2009), Acat ve Uzunkol (2010), Güneş vd., (2010), Karakuş (2010), Okur ve Azar (2011), Şimşek (2011), Gömleksiz vd., (2011), Çetinkaya ve Duran (2011), Çetin (2011). Karamustafaoğlu vd., (2012), Demir (2015).

Tablo 3. Devamı

Kategori	Kod	Çalışma Kodu
Kurumsal kaynaklı	Büyük maliyet	Turan (2007), Ersoy (2008), Bal (2009), Metin ve Demiryürek (2009), Bekçi (2009), Karakuş ve Kösa (2009), Acat ve Uzunkol (2010), Karakuş (2010), Çepni ve Çoruhlu (2010), Şimşek (2011), Gömleksiz vd., (2011), Karamustafaoğlu vd., (2012), Demir (2015).
	Değerlendirmenin uzun zaman alması	Turan (2007), Ersoy (2008), Bal (2009), Güneş vd., (2010), Şimşek (2011), Çetinkaya ve Duran (2011), Çetin (2011). Demir (2015).
	Kaynak yetersizliği	Tatar ve Ören (2009), Sağlam Arslan vd., (2009), Bekçi (2009), Kuran ve Kanatlı (2009), Acat ve Uzunkol (2010), Karakuş (2010), Demir (2015).
	Sınav baskısı	Duban ve Küçükyılmaz (2008), Metin ve Demiryürek (2009), Sağlam Arslan vd., (2009), Acat ve Uzunkol (2010), Karakuş (2010), Demir (2015).
	Çok sayıda değerlendirme formu	Bal (2009), Metin ve Demiryürek (2009), Sağlam Arslan vd. (2009), Gömleksiz vd., (2011), Çetin (2011). Demir (2015).
	Programların yoğun olması	Duban ve Küçükyılmaz (2008), Tatar ve Ören (2009), Acat ve Uzunkol (2010), Ak ve Güvendi (2010), Demir (2015).

Alternatif değerlendirme yöntemlerinin uygulanması sürecinde karşılaşılan zorluklara ilişkin bulgular analiz edilmiş, bulguların karakteristik özelliklerine göre öğretmen kaynaklı ve kurum kaynaklı şeklinde kategorize edilerek Tablo 3'te sunulmuştur. En yaygın karşılaşılan zorluğun öğretmenlerin yetersiz bilgiye sahip olması olarak tespit edilmiş ve bu nedenle öğretmenler yöntemlerin kullanımı konusunda uzman desteğine ihtiyaç duydukları görülmektedir. Öğretmenler sınıfların kalabalık olmasından şikâyetçi olmalarının yanı sıra, kendilerinin yöntemleri uygulamak için yeterli zamana ve yeterli kaynaklara sahip olmadıkları görülmektedir. En az yaygın zorluklar ise programların yoğun olması, değerlendirme yöntemlerinin karmaşık olması, öğrencilerin değerlendirme yöntemlerinde yer alan yönergeleri anlamada zorlanmaları ve öğrencilerin yöntemlere yönelik negatif tutumlarıdır.

Literatüre göre, alternatif değerlendirme yöntemleri içerisinde öğretmenlerin kendileri en yeterli hissettikleri yöntemin performans görevleri (Yalçınkaya, 2010; Kaya vd., 2012; Duran vd., 2013); en az yeterli hissettikleri yöntemlerin ise tanılayıcı ağaç ve yapılandırılmış grid (Özdemir, 2010; Okur ve Azar, 2011) olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda analizler öğretmenlerin portfolyoları (Parmaksız ve Yanpar 2006) ve kavram haritalarını değerlendirirken (Ören vd., 2011) kendilerini kısmen yeterli hissettiklerini belirtmişlerdir. Benzer bir şekilde, öğretmenlerin en yaygın olarak kullandıkları alternatif yöntemleri performans görevi, proje ve portfolyoyken (Bal ve Doğanay, 2010; Duran vd., 2013), ara sıra kullandıkları yöntemlerin ise akran değerlendirme, öz değerlendirme ve dereceli puanlama anahtarı (Yalçınkaya, 2010) olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra Literatüre bakıldığında öğretmenlerin tanılayıcı ağaç ve yapılandırıcı gridi çok az kullandıkları tespit edilmiştir (Karamustafaoğlu vd., 2012; Şimşek, 2011).

Tartışma ve Sonuç

Bu literatür taramasının amacı, Türkiye'deki ilköğretim okullarında uygulanan alternatif değerlendirme üzerine yapılmış olan araştırmaları incelemektir. Analiz etmek için 42 araştırma bu literatür çalışmasına dahil edilmiştir. Alternatif değerlendirmeye olan ilginin 2006 yılından bu yana oldukça arttığı açıktır. Çalışmaların alanlarını açıkça gösteren az sayıda araştırma olmasına rağmen, çoğu çalışmada fen, sosyal bilimler, matematik, Türkçe ve Hayat bilgisi üzerine odaklandığı görülmektedir. Bu derleme çalışmasında yer alan 42 araştırmanın çoğu makale formatında hazırlanmış, ancak az sayıda bildiri, yüksek lisans tezi ve doktora tezi de vardı. Araştırmacılar makale yazmanın daha az zaman alması ve daha az zahmet gerektirmesinden dolayı makale yazmayı tercih etmektedirler. Özellikler doktora ve yüksek lisans tezlerinin bu alanda çalışmak isteyenlerin yönelmesi ve ilginin bunlara daha az olmasından dolayı bu çalışmalar daha az tercih edilmektedir.

Araştırmaların örneklemini en çok öğretmenlerin oluşturduğu (36 çalışmada), ancak bazı çalışmalarda da öğretmen adaylarının katılımcı seçildikleri tespit edilmiştir. Çok az çalışmada da ilkökul öğrencileri ve yöneticiler örnekleme dâhil edilmiştir. Çalışmaların çoğunlukla öğretmenler üzerinde yapılmasının arkasındaki neden, öğretmenlerin erişilebilir olmasıdır ve Türkiye'de önemli sayıda öğretmen bu tür çalışmalara katılmayı istemesi durumunda ekstra zaman ve iş yükü getirmeyecek olmasıdır. Ancak odaklanan alan ve katılımcılar göz önünde tutulursa, öğrencilerin bilgi, motivasyon ve başarı düzeylerini arttırmalarına yardımcı olmak için alternatif değerlendirme yöntemlerinin etkinliğini belirlemek zor olmaktadır. Türkiye'de yapılan çalışmaların önemli bir kısmının öğretmen katılımcılarıyla yapıldığı göz önüne alındığında, elde edilen sonuçlar açısından gelecekteki çalışmaların öğretmenlerle yapılması önemlidir. Buna ek olarak, eğer araştırmacılar çalışmalarının örnekleme gruplarını oluşturmada öğrenci ve öğretmenlerin yanı sıra müfettişleri, akademik personeli ve velileri de dâhil ederlerse çalışmalardan daha olumlu sonuçlar alınabilecektir.

Ayrıca, 20 araştırmada Türkiye'de yürütülen araştırmalarda çok yaygın kullanıldığı görülen betimsel araştırma yöntemi kullanmıştır. Hâlbuki karma metodunun tek olarak yürütülen nitel ve nicel araştırmaların zayıf yönlerini ortadan kaldırdığı için (Howe, 1988; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004; Sechrest ve Sidani, 1995), son zamanlarda karma metodunun kullanılmasına yönelik bir eğilim görülmektedir. Dâhil edilen 10 araştırmada karma metot kullanıldığı (Bal ve Doğanay, 2010; Okur ve Azar, 2011; Kolomuç ve Açışlı, 2013); yedi araştırmada nitel ve durum çalışması; bir araştırmada ise nicel ve ilişkisel model olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca, yalnızca bir araştırmada deneysel araştırma modeli uygulandığı sonucuna ulaşılmıştır (Turan, 2007). Hala araştırmaların çoğunun betimleyici olduğu görülmektedir. Bu durum büyük olasılıkla alternatif değerlendirmenin yaygın kullanılmaması ve uygulama eksikliğinden kaynaklanmaktadır (Salomon ve Clark, 1977). Bu, öğretmenlerin alternatif değerlendirme hakkında olumlu algılamalara sahip olmalarına rağmen, uygulamada bu önemli değişimi sağlamak için Mesleki Gelişim ve kurumsal desteğe sahip olmadığını gösteren diğer araştırmalarla ilgilidir. Neden daha fazla mesleki gelişim ve destek lazım olduğunu ortaya koymak, öğretmen deneyimini nerede olduğunu belirlemek için daha fazla araştırmaya yapılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu tür çalışmalar tamamlandıktan sonra, araştırma alternatif değerlendirme kullanımının öğrenci düzeyindeki etkisine kaymalıdır.

Burada yapılan çalışmaların çoğunda, öğretmenlerin alternatif değerlendirme yöntemleri hakkındaki görüşleri üzerine odaklanmıştır (Kolomuç ve Açışlı, 2013). Değerlendirme yöntemlerinin uygulanması sürecinde karşılaşılan problemler, öz-yeterlilik, yöntemlerin uygulanması, incelenmesi ve yöntemlerin uygulanabilirliği de az da olsa çalışılmıştır (Parmaksız ve Yanpar, 2006). Buna ek olarak, öz yeterlik kavramı öğretmenlerin ve öğrencilerin performansı için çok önemlidir ve öğrenme sürecini olumlu etkileyebilir. Öğretmenler, alternatif değerlendirme yöntemlerini kullanabilmek için yeterli Mesleki gelişim ve desteğe sahip olurlarsa, yöntemleri kullanma konusunda kendilerini rahat hissedebilirler. Bu yüzden, gelecekte yapılması planlanan araştırmaların daha az çalışılan bu noktalara odaklanması istenebilir.

Tablo 2'de görüldüğü gibi, pedagoji kategorisiyle ilgili bulgulara dayanarak, öğretmenler alternatif değerlendirme yöntemlerini uygun bir şekilde uygulamak için mesleki gelişime ihtiyaç duymalarına rağmen (Ersoy, 2008), öğretmenler yöntemlerin uygulanmasına olumlu yaklaşımları sonucuna ulaşılmıştır (Bal ve Doğanay, 2010). Yalnızca bir çalışmada yöntemlerin öğrencilerin öğrenme türüne etkisi incelenmiştir. Duban ve Küçükylmaz'ın (2008) yapmış oldukları araştırmada alternatif değerlendirme yöntemlerinin öğrencilerin ezber dayalı olmayan öğrenmelerine yardımcı olduğu tespit edilmiştir. Bu yöntemler, öğrencilerin üst düzey düşünce ve yaratıcılık düzeylerini geliştirirken, öğrencilerin becerilerini belirlemelerine ve değerlendirmelerine yardımcı olmaktadır (Kuran ve Kanatlı, 2009).

Öğretmen ve kurumsal kaynaklı alternatif değerlendirme yöntemlerinin uygulanmasında karşılan problemler ve zorluklar incelendiğinde, öğretmenlerin metotlara aşina olmadıkları ve bu metotları kullanma konusunda uzman desteğine ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşılmıştır (Bal ve Doğanay, 2010; Demir, 2015). Yöntemlerin uygulanmasında kurumlardan kaynaklı nedenler bir hayli

fazla görülmektedir. Kalabalık sınıflar (Gömleksiz vd., 2011; Çetinkaya ve Duran, 2011; Karamustafaoğlu vd., 2012; Demir, 2015) ve ders programlarının yoğun olması yöntemlerin uygulanmasını engelleyen en büyük engeller görülmektedir (Duban ve Küçükylmaz, 2008; Tatar ve Ören, 2009). Bundan dolayı da alternatif değerlendirme yöntemlerinin daha sağlıklı uygulanması için eğitim politikaları gözden geçirilmeli ve kurumsal düzeyde değişikliklere gidilmesi gerekmektedir.

Alternatif değerlendirme yöntemleri konusunda öğretmenlerin kendilerini en yeterli hissettikleri yöntemlerin performans görevleri, portfolyo, proje ödevi, öz ve akran değerlendirme ve kavram haritaları oldukları tespit edilmiştir. Bunun aksine öğretmenlerin kendilerini az yeterli hissettikleri değerlendirme yöntemlerinin ise tanılayıcı ağaç ve yapılandırılmış grid olduğu görülmüştür (Özdemir, 2010; Okur ve Azar, 2011). Aynı doğrultuda, performans, proje ve portfolyonun öğretmenler tarafından en yaygın olarak kullanıldığını, akran değerlendirmesi, tanılayıcı ağaç ve yapılandırılmış grid yöntemlerinin ise nadiren kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır (Şimşek, 2011; Karamustafaoğlu vd., 2012). Yine bu durum için de yöntemlerin öğretmenler tarafından amacına uygun yürütülebilmesi için, öğretmenler mesleki gelişime ve idari desteğe ihtiyaç duymaktadırlar.

Sonuç olarak, gözden geçirilen çalışmaların başlıca sınırlılıkları, alternatif değerlendirme yöntemlerinin faydalarının detaylı analizi ile deneysel çalışmaların azlığı ve hiçbir çalışmada alternatif değerlendirme yöntemlerinin kullanılmasına ilişkin gözleme dayalı herhangi bir araştırmanın yapılmamış olmasıdır. Bunların yanı sıra, çalışmaların tamamına yakını öğretmen görüşlerine dayalı yürütülmüş ve bunlardan yalnızca biri yüzde ve frekansa dayalı betimsel olarak yürütülmüştür. Bu derleme çalışması, mevcut literatürde bulunan ve sınırlı düzeyde gerçekleştirilen araştırmalara derinlemesine bir bakış açısı ile ortaya koymaktadır. Gelecekte alternatif değerlendirme yöntemleri konusunda yapılacak araştırmalarda, deneysel ve sınıf içi gözleme dayalı araştırmaların yapılması gerektiği ve bu yöntemlerin alternatif değerlendirme yöntemlerine bakış açısını zenginleştireceği vurgulanmıştır. Böyle yaparak, bu derleme çalışmasının ileride alternatif değerlendirme yöntemleri üzerine yapılacak araştırmalara rehberlik, bilgi sağlayacak ve Türkiye’de uygulanan programlara katkı sağlayacaktır. Bu bulguların, "yeni kararlar alıp, uygun kararlar vermek ve gelecekte akademik yayınlar yapmak isteyen araştırmacılara alanlarını genişletmede" yönlendirme yapmayı planlayan eğitimci ve araştırmacılar için de yararlı olabileceği umulmaktadır (Tsai ve Wen, 2005, s. 13).

Kaynakça

- Acat, M. B. ve Uzunkol, E. (2010). İlköğretim programlarındaki alternatif değerlendirme yöntemlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorunlara ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşleri. *Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 337-356.
- Adanalı, K. (2008). *Sosyal bilgiler eğitiminde alternatif değerlendirme: 5.sınıf sosyal bilgiler eğitiminin alternatif değerlendirme etkinlikleri açısından değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Adana, Türkiye.
- Ak, E. ve Güvendi, M. (2010). Assessment of the degree to which primary school teachers use alternative assessment and evaluation methods. *Procedia Social and Behavioral Science*, 2, 5599-5604.
- Alkan, F. (2012). *Okul yöneticilerinin ilköğretim okullarında alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin görüşleri (Uşak İli örneği)* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Uşak Üniversitesi, Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Uşak, Türkiye.
- Anıl, D. ve Acar, M. (2008). Sınıf öğretmenlerinin ölçme değerlendirme sürecinde karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 5(2), 44-61.
- Atta-Alla, N. M. (2013). A suggested framework for using alternative assessments in english as a second or foreign language settings. *International Journal of English Language Education*, 1(1), 1-16.
- Bachman, F. L. (2002). Alternative interpretations of alternative Assessments: some validity issues in educational performance assessments. *Educational Measurement: Issues and Practice*, 21(3), 5-18.
- Bal, A. P. (2009). *İlköğretim beşinci sınıf matematik öğretiminde uygulanan ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarının öğretmen ve öğrenci görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, Türkiye.
- Bal, A. P. ve Doğanay, A. (2010). Matematik öğretiminde öğretmen ve öğrencilerin alternatif ölçme ve değerlendirmeyi algılamaları. *İlköğretim Online*, 9(3), 851-874.
- Balliro, L. (1993). What kind of alternative? Examining alternative assessment. *Teachers of English to Speakers of Other Languages (TESOL) Quarterly*, 27(3), 558-561.
- Baxter, G. P., Elder, A. D. ve Glaser, R. (1996). Knowledge-based cognition and performance assessment in the science classroom. *Educational Psychologist*, 31(2), 133-140.
- Bekçi, N. (2009). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yöntemlerini kullanma yeterliklerinin araştırılması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara, Türkiye.
- Brindley, G. (2001). Outcomes-based assessment in practice: some examples and emerging insights. *Language Testing*, 18, 393-407.
- Culbertson, D. L. (2000). *Alternative assessment: primary grade literacy teachers' knowledge, attitudes and practices* (Yayımlanmamış doktora tezi), University of Pennsylvania, Pennsylvania.
- Çakır, İ. ve Çimer, S. O. (2007, 15-17 Kasım). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme konusundaki yeterlilikleri ve uygulamada karşılaşılan problemler*. I. Ulusal İlköğretim Kongresi'nde sunulmuş sözlü bildiri, Ankara.
- Çalık, M. ve Sözbilir, M. (2014). Parameters of content analysis. *Education and Science*, 39(174), 33-38.
- Çepni, S. ve Çoruhlu, T. Ş. (2010). Reflection of in-service education course program including alternative assessment techniques on instruction. *Pamukkale University Education Faculty Journal*, 28, 117-128.
- Çetin, L. M. B. (2011). An investigation into the implementation of alternative assessment in the young learner classroom (Yayımlanmamış doktora tezi). Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Çetinkaya, S. ve Duran, A. (2011, 5-7 Mayıs). *Alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerinin kullanılmasında sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları problemler: Hatay ili örneği*. 10. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitim Sempozyumu'nda sunulmuş bildiri, Sivas.

- Çoruhlu, T. Ş., Nas, S. E. ve Çepni, S. (2009). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin alternatif ölçme değerlendirme tekniklerini kullanmada karşılaştıkları problemler: Trabzon örneği. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(1), 122-141.
- Dandis, M. A. (2013). The assessment methods that are used in a secondary mathematics class. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 4(2), 133-143. http://digibug.ugr.es/bitstream/10481/39339/1/Vol4%282%29_010_jett_dandis.pdf adresinden erişildi.
- Demir, M. (2015). *Türkiye ve ABD’de ilkökul 4. sınıf matematik dersi öğretim programında kullanılan alternatif değerlendirme yöntemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi* (Yayımlanmamış doktora tezi). İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya, Türkiye.
- DiMartino, J., Castaneda, A., Brownstein, M. ve Miles, S. (2007). Authentic assessment. *Principal’s Research Review*, 2(4), 1-8.
- Dochy, F. (2006). *A guide for writing scholarly articles or reviews for the Educational Research Review*. http://www.elsevier.com/_data/promis_misc/edurevReviewPaperWriting.pdf adresinden erişildi.
- Duban, N. ve Küçükyılmaz, E. A. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının alternatif ölçme değerlendirme yöntem ve tekniklerinin uygulama okullarında kullanımına ilişkin görüşleri. *İlköğretim Online*, 7(3), 769-784.
- Duran, M., Mihludz, G. ve Balliel, B. (2013). İlköğretim öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yöntemlerine yönelik yeterlik düzeyleri. *Mehmet Akif Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(2), 26-37.
- Elharrar, Y. (2006). *Teacher assessment practices and perceptions: the use of alternative assessments within the quebec educational reform* (Yayımlanmamış doktora tezi). Université Du Quebec A Montreal, Montreal.
- Ersoy, E. (2008). *İlköğretim I. kademe fen ve teknoloji dersindeki ölçme ve değerlendirme uygulamasının değerlendirilmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). On sekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye.
- Gömlüksiz, M. N., Yıldırım, F. ve Yetkiner, A. (2011). Hayat bilgisi dersinde alternatif ölçme değerlendirme tekniklerinin kullanımına ilişkin öğretmen görüşleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 823-840.
- Güneş, T., Dilek, N. Ş., Hoplan, M., Çelikoğlu, M. ve Demir, E. S. (2010, 11-13 Kasım). *Öğretmenlerin alternatif değerlendirme konusundaki görüşleri ve yaptıkları uygulamalar*. International Conference on New Trends in Education and Their Implications etkinliğinde sunulmuş bildiri, Antalya.
- Herman, J. L., Aschbacher, P. R. ve Winters, L. (1992). *A practical guide to alternative assessment*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development, USA.
- Herman, J. L., Klein, D. C. ve Wakai, S. T. (1997). American students’ perspectives on alternative assessment: Do they know it’s different?. *Assessment in Education*, 4(3), 339-351.
- Howe, K. R. (1988). Against the quantitative qualitative incompatibility thesis or dogmas die hard. *Educational Researcher*, 17(8), 10-16.
- Huh, K. C., Baek, S. G., Park, K. M., Choi, M. S., Yang, K. S., & Kim, K. J. (1999). *Analyzing implementation and improvement of performance assessment policy*. Seoul, Korea: Korea Institute for Curriculum and Evaluation.
- Johnson, R. B. ve Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. *Educational Researcher*, 33(7), 14-26.
- Karakuş, F. (2010). Teachers’ views related to the alternative assessment methods in the program of mathematics studies. *Journal Turkish Education Science*, 8(2), 457-488.
- Karakuş, F. ve Kösa, T. (2009). İlköğretim matematik öğretmenlerinin yeni ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik görüşleri. *Milli Eğitim*, 181, 184-197.

- Karamustafaoğlu, S., Çağlak, A. ve Meşeci, B. (2012). Alternatif ölçme değerlendirme araçlarına ilişkin sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilikleri. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 167-179.
- Kaya, A., Balay, R. ve Göçen, A. (2012). Öğretmenlerin alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin bilme, uygulama ve eğitim ihtiyacı düzeyleri. *International Journal of Human Sciences*, 9(2), 1229-1259.
- Kolomuç, A. ve Açıslı, S. (2013). Sınıf öğretmen adaylarının alternatif ölçme değerlendirmeye bakış açıları. *International Journal of Social Science*, 6(1), 1657-1667.
- Köklükaya, A. N. (2010). *Alternatif ölçme ve değerlendirme teknikleri ile ilgili fen bilgisi öğretmen adaylarının yeterliklerinin belirlenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Sakarya, Türkiye.
- Kreisman, S., Knoll, M. ve Melchior, T. (1995). Toward more authentic assessment. A. Costa ve B. Kallick (Ed.), *Assessment in the learning organization* içinde (s. 114-138). Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.
- Kuran, K. ve Kanatlı, F. (2009). Alternatif ölçme değerlendirme teknikleri konusunda sınıf öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 209-234.
- Law, B. ve Ecke, M. (1995). *Assessment and ESL*. Manitoba, Canada: Peguis Publisher.
- Metin, M. ve Demiryürek, G. (2009). Türkçe öğretmenlerinin yenilenen Türkçe öğretim programlarının ölçme-değerlendirme anlayışı hakkındaki düşünceleri. *On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 28, 37-51.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2013). *Ortaokul matematik dersi öğretim programı 5-8. Sınıflar*. Ankara, Türkiye: Milli Eğitim Bakanlığı.
- Okur, M. ve Azar, A. (2011). Fen ve teknoloji dersinde kullanılan alternatif ölçme ve değerlendirme tekniklerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 387-400.
- Ören, F. Ş., Ormancı, Ü. ve Evrekli, E. (2011). Fen ve teknoloji öğretmen adaylarının alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik öz-yeterlilik düzeyleri ve görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11(3), 1675-1698.
- Ören, F. Ş., Ormancı, Ü. ve Evrekli, E. (2014). Öğretmen adaylarının tercih ettikleri alternatif ölçme-değerlendirme yaklaşımları ile bu yaklaşımlara ilişkin öz-yeterlilikleri. *Eğitim ve Bilim*, 39(173), 103-117.
- Özdemir, M. S. (2010). İlköğretim öğretmenlerinin alternatif ölçme ve değerlendirme araçlarına ilişkin yeterlilikleri ve hizmet içi eğitim ihtiyaçları. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 8(4), 787-816.
- Özenç, M. (2013). Determination of levels of primary school teachers' alternative assessment and evaluation knowledge. *Dicle University Ziya Gokalp Education Faculty Journal*, 21, 157-178.
- Özenç, M. ve Çakır, M. (2015). Exploring primary school teachers' competencies of alternative assessment and evaluation. *Elementary Education Online*, 14(3), 914-933.
- Panadero, E. ve Jonsson, A. (2013). The use of scoring rubrics for formative assessment purposes revisited: A review. *Educational Research Review*, 9, 129-144.
- Parmaksız, R. Ş. ve Yanpar, T. (2006). Alternatif değerlendirme yaklaşımlarının sosyal bilgiler öğretiminde kullanılabilirliği. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 159-172.
- Sağlam Arslan, A., Devocioğlu Kaymakçı, Y. ve Arslan, S. (2009). Problems concerning alternative evaluation methods: the case of science and technology teachers. *Ondokuz Mayıs University, Journal of Education Faculty*, 28, 1-12.
- Salomon, G. ve Clark, R. E. (1977). Reexamining the methodology of research on media and technology in education. *Review of Educational Research*, 47(1), 99-120.
- Sechrest, L. ve Sidani, S. (1995). Quantitative and qualitative methods: Is there an alternative?. *Evaluation and Program Planning*, 18, 77-87.

- Stiggins, R. J. (1994). *Student-centered classroom assessment*. New York, NY: Macmillan.
- Svinicki, M. D. (2004). Authentic assessment: Testing in reality. *New Directions for Teaching and Learning*, 100, 23-29.
- Şimşek, N. (2011). Sosyal bilgiler dersinde alternatif ölçme değerlendirme araçlarının kullanılması: Nitel bir çalışma. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(1), 149-168.
- Tatar, N. ve Ören, F. Ş. (2009). İlköğretim sınıf öğretmenlerinin alternatif değerlendirme yaklaşımlarına ilişkin görüşleri-II. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 17(3), 781-798.
- Toptaş, V. (2011). Sınıf öğretmenlerinin matematik dersinde alternatif ölçme ve değerlendirme yöntemlerinin kullanımı ile ilgili algıları. *Eğitim ve Bilim*, 36(159), 205-219.
- Tsai, C. C. ve Wen, M. L. (2005). Research and trends in science education from 1998 to 2002: A content analysis of publication in selected journals. *International Journal of Science*, 27(1), 3-14. doi:10.1080/0950069042000243727
- Turan, A. O. (2007). *Exploring the alternative assessment strategies by considering primary school pre service teachers' and students' dimensions* (Yayımlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Vurkaya, G. (2010). *The effect of using alternative assessment activities on students' success and attitudes in science and technology course* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Kocaeli Üniversitesi, Kocaeli.
- Wiggins, G. (1998). A true test: Toward more authentic and equitable assessment. *Phi Delta Kappan*, 70(9), 703-713.
- Yalçınkaya, E. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin ölçme ve değerlendirme tekniklerini kullanma düzeyleri. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 1558-1571.
- Yayla, G. (2011). *Fen ve teknoloji öğretmenlerinin tecrübeleriyle alternatif ölçme ve değerlendirme yaklaşımlarına yönelik öz yeterlilikleri arasındaki ilişki*. 2nd International Conference on New Trends in Education and Their Implications etkinliğinde sunulmuş bildiri, Antalya.
- Zimbicki, D. (2007). *Examining the effects of alternative assessment on student motivation and self efficacy* (Yayımlanmamış doktora tezi). Valden University, Valden.